

**दूढय** *a.* Base, low; L. D. B.

**दूणाश** *a.* Difficult to destroy.

**दूतः, दूतकः** [cf. Uṇ 3. 90] 1 A messenger; अर्थान्तरं बुद्धिर्निश्चितापि न शोभते । घातयन्ति हि कार्याणि दूताः पण्डितमानिनः ॥ Rām. 5. 30. 38. -2 An envoy, an ambassador; Chāṇ. 106. **दूतयति** *Denom.* To send as a messenger; अधिस्त्रिं तं दूतयताम् N. 9. 22. -**Comp.** -**मुख** *a.* speaking by an ambassador; Śi. 2. 82. -**संपातः, -संप्रेषणम्** Sending a messenger; स दारकस्य कारणाद् दूतसंपातं करोति Svapna. 1; Ms. 7. 153.

**दूतिका, -दूती** 1 A female messenger, a confidante. -2 A go-between, procuress. -3 A gossiping or mischief-making woman. (N. B. The ती of दूती is sometimes shortened; see R. 18. 53; 19. 18; Ku. 4. 16. and Malli. thereon.)

**दूत्यम्** 1 Employment of a messenger. -2 An embassy. -3 A message. -4 The state or function of a messenger; प्रेषयामास दौत्येन रावणस्य ततोऽज्ञदम् Mb. 3. 283. 54.

**दून** See under दु.

**दूप** *a.* Strong; L. D. B.

**दूर** *a.* (Compar. दूवीयस्, superl. दूविष्ठ) 1 Distant, remote, far off, a long way off, long; किं दूरं व्यवसायिनाम् Chāṇ. 73; न योजनशतं दूरं बाह्यमानस्य तुष्ण्या H. 1. 146, 49. -2 Very high, up; दूरमप्युदितः सूर्यः शशाङ्क इव लक्ष्यते Rām. 3. 16. 18. -3 Excessive, very much; विचिक्षिपे शूलभृतां सलीलं स पत्रिभिर्दूरमदूरपातैः Ki. 17. 53. -**रम्** Distance, remoteness. [N. B. Some of the oblique cases of दूर are used adverbially as follows:—(a) दूरम् to a distance, far away, far or distant from (with abl. or gen.); ग्रामात् or ग्रामस्य दूरम् Sk. -2 high above. -3 deeply, far below. -4 highly, in a high degree, very much; नेत्रे दूरमनजने S. D. -5 entirely, completely; निमग्नं दूरमम्मसि Ks. 10. 29; दूरमुद्धूतपापाः Me. 57; दूरं to surpass, exceed सा तस्य कर्मनिष्ठैर्दूरं पश्चात्कृता फलैः R. 17. 18. **करण** *a.* making far or distant, removing. **गम** *a.* going far away; दूरंगमं ज्योतिषां ज्योतिरेकम् Vāj. 34. 1. (b) दूरेण 1 far, from a distant place, from afar; खलः कापत्र्यदोषेण दूरेणैव विसृज्यते Bv. 1. 78. -2 by far, in a high degree; दूरेण ह्यवरं कर्म बुद्धियोगाद्धनञ्जय Bg. 2. 49; R. 10. 30. v. 1. (c) -**दूरात्** 1 from a distance, from afar; प्रक्षालनादि पङ्क्तस्य दूरादस्पर्शनं वरम्, दूरादागतः 'come from afar (regarded as comp.); नदीयमभितो..... दूरात्परित्यज्यताम् Bh. 1. 81; R. 1. 6. -2 in a remote degree. -3 from a remote period. (d) दूरे far, away, in a distant place; न मे दूरे किञ्चिद्विषयमपि न पार्श्वे रथजवात् Ś. 1. 9; भोः श्रेष्ठिन् शिरसि भयमतिदूरे तत्प्रतीकारः Mu. 1; Bh. 3. 88. **कृ** to discard; ऋजुतां दूरे कुरु प्रेयसि Amaru. 70. **भू, गम्** to be far away or gone off; Ks. **तिष्ठतु** let it be, never mind; दूरे तिष्ठतु तद्दृष्टिः Ks. 6. 37. **दूरीकृ** means 1 to remove

to a distance, remove, take away; आश्रमे दूरीकृतश्रमे Dk. 5; Bv. 1. 122. -2 to deprive (one) of, separate; कुपिता न्यायेन दूरीकृताः Mk. 9. 4. -3 to prevent, ward off. -4 to surpass, excel, distance; दूरीकृताः खलु गुणैरुच्यन्तल्ला वनल्लाभिः Ś. 1. 17; so दूरीभू to be away or removed, be separated from, be at a distance; दूरीभूते मयि सहचरे चक्रवाकीमिवैकाम् Me. 85. -**Comp.** -**अन्तरित** *a.* separated by a long distance. -**अपेत** *a.* quite out of question. -**आगत** *a.* coming from afar. -**आपातः** shooting from afar. -**आप्लाव** *a.* jumping or leaping far. -**आरूढ** 1 mounted high. -2 far-advanced, intense, vehement; दूरारूढः खलु प्रणयोऽसहनः V. 4. -**ईरितेक्षण** *a.* squint-eyed. -**उत्सारित** *a.* driven far away, removed, banished; दूरोत्सारितदृष्टयानन्दः V. 4. 23. -**ग, -गत** *a.* 1 far removed, distant. -2 gone far, far advanced, grown intense; न ददाह भूरुहवनानि हरितनयधाम दूरगम् Ki. 12. 16. दूरगतमन्मथाऽक्षमेयं कालहरणस्य Ś. 3. -**गामिन्** *m.* an arrow. -**ग्रहणम्** the supernatural faculty of seeing objects though situated at a distance. -**दर्शन** *a.* visible only from afar; अहो सनाथा भवतास्म यदयं त्रैविष्टपानामपि दूरदर्शनम् Bhāg. 1. 11. 8. -**दर्शन, -दृश** *a.* far-seeing. (-**नः**) -*m.* 1 a vulture. -2 a learned man, a Pandit. (-**नम्**) prudence, foresight. -**दर्शिन** *a.* farseeing, foresighted, prudent. (-*m.*) 1 a vulture. -2 a learned man. -3 seer, prophet, sage. -**दृष्टिः** 1 longsightedness. -2 prudence, foresight. -**पातः** 1 a long fall. -2 a long flight. -3 falling from a great height. -**पात, पातिन्** *a.* shooting from afar; शस्त्रविष्टिरनाश्रुष्यो दूरपातो दृढायुधः Mb. 5. 16. 25. -**पातनम्** the act of shooting to a distance; Mb. 4. -**पात्र** *a.* having a wide channel, or bed (as a river). -**पार** *a.* 1 very broad (as a river); हादिनां दूरपारां न Rām. 2. 71. 2. -2 difficult to be crossed. (-**रः**) a broad river. (-**रा**) an epithet of the Ganges. -**बन्धु** *a.* banished from wife and kinsmen; तेनार्थित्वं त्वयि विधिबन्धुदूरबन्धुर्गतोऽहम् Me. 6. -**भाज** *a.* distant, remote. -**भिन्न** *a.* wounded deeply. -**वर्तिन्** *a.* being in the distance, far removed, remote, distant. -**वल्क** *a.* naked. -**वासिन्** *a.* outlandish. -**विलम्बिन्** *a.* hanging far down; नवाम्बुसि दूरविलम्बिनो घनाः Ś. 5. 12. -**वेधिन्** *a.* piercing from afar. -**श्रवणम्** hearing from afar. -**श्रवस्** *a.* far renowned. -**संस्थ** *a.* being at a distance, remote, far away; कण्ठां श्लेषप्रणयिनि जने किं पुनर्दूरसंस्थे Me. 3. -**स्थ, -स्थित** *a.* remote, far off; दूरस्थाः पर्वता रम्याः Subhāṣ; दूरस्थत्वे च यद्येकः शीलक्यागं करिष्यति Ks. 13. 80.

**दूरतः** *ind.* 1 From afar, from a distance; तद्वाज्यं दूरतस्त्यजेत् Pt. 5. 69; वहति च परीतोषं दोषं विमुञ्चति दूरतः GIt. 2. (v. 1.) -2 Far away, to a distance; त्यक्त्वा जनयितारं स्वं निःस्वं गच्छति दूरतः Pt. 1. 9.

**दूरता, -दूरत्वम्** Remoteness, distance.

**दूरेत्य** *a.* Being far, come from afar.

**दूर्यम्** Feces, ordure.